

ditó tárgya és befejezett művészettel keresztülvitt kidolgozása, a legnagyobb műélvezetet biztosítja.«

Különösen az utóbbi, az 1868-ban készült, antiklerikális hatású »Auto da fé« című alkotásával keltett feltűnést Zichy, melyen a katolikus egyház hírhedt végrehajtó szervének, a főleg Spanyolországban még a XIX. században is működő rettegett inkvizíciónak embertelenül barbár ítéletét, az eretnekek máglyán való elégetését leleplező éllel ábrázolja. A kép rendkívüli hatására Jászay Rezső a Szegedi Napló hasábjain hosszú cikkben foglalkozik az »Auto da fé« erőszakos politikai és egyházi szerepével.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület négy hétig nyitva tartó jólsikerült kiállítását »... 30.000-nél többen látogatták, úgy hogy egy napra több mint 1.000 látogató esett. Ezen a tárlaton az egyesület 17 műtárgyat vásárolt 3.000 koronáért, egészben elkelte 27 mű 9.000 korona értékben.« Két év múlva, 1902-ben a Szegedi Híradó lelkesedve írja, hogy »... a városi képtár ismét nagyértékű műremekkel gazdagodik meg. A kormány megvásárolta ugyanis Zichy Mihálynak a Nemzeti Szalonban kiállított tíz kiváló alkotását 120 ezer koronáért s ezek közül egy képpel Szegedet ajándékozta meg a kultuszminiszter. A nemzet tulajdonába átment művek a következők: »A pusztítás géniuszának diadala«, »Hulló csillagok«, a három »Syrén-kép«, »Auto da fé«, »A bor hatalma«, »A kísértetek órája« és az »Enyelgő faunok«. A P. H. ehhez hozzáteszi: »A tíz kép közül a két kisebb Syrén-képet alighanem két jelentősebb vidéki képtár kapja, első sorban a szegedi képtár, mely egy nagyobb Zichy-képre joggal számíthat.«

A kultuszminiszter »ajándéká«-ból sajnos nem lett semmi. Zichy-képet nem kapott Szeged. Azonban a szegedi kapcsolatait kedvesen ápoló Zichy Mihály emberi és művészi nagysága tiszaparti városunk hálás közönségének emlékeztében elhomályosítatlanul megmaradt.

SZELESI ZOLTÁN

Móra Ferenc Szabó Ervinről

A Fővárosi Könyvtár régi irattárából előkerült ismeretlen Móra-levél

1918 szeptember 30-án hunyt el Szabó Ervin, a magyar forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő alakja, a marxizmus nagy népszerűsítője, ki egyben a magyar könyvtárügy legjelentősebb úttörője volt. Temetése időpontjában a főváros nagyüzemeinek proletariátusa általános munkabeszüntetéssel adta meg a végtisztességet nagy tanítójának.

Móra Ferenc a temetés napján, 1918 október 2-án résztvevő levelet írt a Fővárosi Könyvtár igazgatóságához és a következő sorokkal méltatta a fiatalon elhunyt Szabó Ervint:

»Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum, Szeged, 279/1918. X. 2.
A »Fővárosi Könyvtár«. Tekintetes Igazgatóságának, Budapest.
Tekintetes Igazgatóság, Szabó Ervin halála talán nagyobb vesztesége a holnapi Magyarországnak, mint a mainak, de az érte való gyász egészen a miénk s abból igaz fájdalommal vesszük ki a részünket mi is, akik szerte a vidéken vagyunk névtelen és kicsi.

*de hűséges és hívő kubikosai annak a kulturának, amelynek ő építő-
mestere volt.*

A Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum nevében

mély tisztelettel

Móra Ferenc s. k.

igazgató»

Szeged, 1918. X. 2.

Móra Ferenc, amint az leveléből kitűnik, a szegedi Somogyi Könyvtár igazgatója minőségében búcsúztatta a Fővárosi Könyvtár elhunyt igazgatóját. A levél azonban *nem sablonos hangú »kondoleáló írás«*, mellyel az egyik vidéki könyvtáros »hivatalból« parentálja el fővárosi kollegáját.

Móra Ferenc sokkal többet látott Szabó Ervinben az egyszerű könyvtárvezetőnél: mint *nagy példaképet* állítja elének, a magyar kultúra »*építőmestereként*« emlegeti. Ismeretes, hogy 1918-ban a Fővárosi Könyvtár még viszonylag szerény intézmény volt. Központja egy roskatag iskolaépületben szorongott és mindössze négy kerületi könyvtárral rendelkezett. Szabó Ervin tisztsége a ferencjózsefi Magyarországon sokadrangú hivatali beosztás volt. A levélből kitűnik azonban, hogy Móra Ferenc, a könyvtáros és kultúrmunkás, éles szemmel felismerte Szabó Ervinnek a hivatalos, rendjelekkel elhalmozott kultúrhatalmasságok fölé növe forradalmi jelentőségét.

Ennél is figyelemreméltóbb Mórának az a kitétele, amely szerint »Szabó Ervin halála talán *nagyob vesztesége a holnapi Magyarországnak*, mint a mainak.« Ez a megállapítás az adott viszonyok között bátor kiállás és közvetve a szocializmus melletti állásfoglalás is volt.

Bátor kiállásnak tekinthetjük Móra sorait azért, mert éppen a *levél megírását megelőző hetekben*, 1818 szeptember 8.-tól egy a világ kultúrtörténetében példátlanul álló *hajsza* indult meg kormánykörök és a klerikális reakció részéről a nagybeteg *Szabó Ervin ellen*. A legtekintélyesebb kormánylapok, köztük a »Budapesti Hírlap«, az »Alkotmány«, az »Új szó«, a jezsuiták lapja; a »Magyar Kultúra« stb. »szellemi tűzfészeknek«, a »galileista ifjak központja«-nak, »antimilitarista propagandaközpontnak«, »minden demoralizáló és bomlasztó folyamat raktárának«, »az állam alapjai aláaknázását« szolgáló »vállalkozásnak«, stb., stb., nevezik a Fővárosi Könyvtárt többhetes sajtóhadjáratukban. (lásd: Budapesti Hírlap 1918. szept. 7—9., Alkotmány 1918. szept. 15., Új szó 1918. szept. 18., Magyar Kultúra 1918. szept.—okt., stb.) Az eszeveszett támadóhadjáratnak még a külföldi sajtóban is visszhangja támadt (lásd: Martin, [Páris], 1918. szept. 17.). Egyes magyar lapok Szabó Ervin és munkatársai bebörtönzését követelik (lásd: Új.Szó 1918. szept. 18.).

Nem kétséges, hogy Móra Ferenc, a kor egyik legjelentősebb haladó publicistája, a Szegedi Napló főszerkesztője teljesen tisztában volt a támadások jelentőségével, jellegével, hátterével. Ennek ellenére egyértelműen Szabó Ervin mellé állt ki. Olyan időkben tette ezt, amikor az eresztékeiben recsegő-ropogó hatalmi rendszer a legvadabb terrorral, tömeges kivégzésekkel próbált gátat vetni az ellenállhatatlanul feltörő forradalmi hullámnak.

A radikális polgárság balszárnyán álló Móra Ferenc — mint ismeretes — a polgári demokratikus forradalom szegedi harcosainak első soraiban küzdött ekkor. Az a megállapítása, mellyel Szabó Ervint a »holnapi Magyarország« nagy halottjának nyilvánítja az ő részéről, ki tisztában volt azzal, hogy *a marxista Szabó Ervin a szocialista Magyarorszáért* harcolt, különösen elgondolkoztató megállapítás.

REMETE LÁSZLÓ